

UITVOERIG EN BEREDENEERD

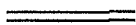
VERSLAG

VAN DEN

TOESTAND DER GEMEENTE

Haren

OVER HET JAAR 1929

Gedaan door Burgemeester en Wethouders aan den Raad dier
gemeente in zijne vergadering van den

12 Juni 1930.

T O E L I C H T I N G.

Bij het opmaken van een nieuw model voor het uitvoerig en beredeneerd verslag van den toestand der gemeente krachtens art. 182 der wet van 19 Juni 1851, *Staatsblad* no. 85, jaarlijks in de maand April door Burgemeester en Wethouders aan den Raad te doen, heeft men vooral beoogd, door meerdere beknoptheid de eenvormigheid der verslagen te bevorderen. Vooral bij die onderwerpen, zooals bevolking, militie enz., waarvan jaarlijks door de Regeering algemeene verslagen worden medegedeeld, heeft men de gegevens voor het gemeenteverslag tot het hoogst noodzakelijke beperkt.

Het zich bepalen tot de vragen van opgaven om de vijf jaren van die onderwerpen, welke jaarlijks aan slechts geringe wijzigingen onderhevig zijn, verkort zeer den inhoud van het jaarlijksche verslag, en dient vooral om te voorkomen het in vele gemeenteverslagen ingeslopen misbruik, zich bij de behandeling van die onderwerpen jaarlijks te bedienen van de niets beteekenende uitdrukkingen „*geen verandering*” of „*als het vorige jaar*”.

Het ligt namelijk in de bedoeling, dat elk verslag voortaan zal uitmaken een afgesloten geheel, en dat de verwijzing naar vroegere verslagen enkel zal plaats hebben ter vergelijking met vroegere uitkomsten, of ter aanduiding van voor- of achteruitgang.

Het model geeft enkel de onderwerpen en punten, welke jaarlijks of om de vijf jaren in de gemeenteverslagen moeten worden opgenomen. Men heeft zich tot die onderwerpen bepaald, waarvan de jaarlijksche kennis ook in kleine gemeenten voor de ingezetenen van belang mag beschouwd worden.

Het geven van eene grootere uitbreiding aan het gemeenteverslag, waaraan vooral in groote en volkrijke gemeenten jaarlijks behoefte wordt gevoeld, en het bijvoegen als bijlagen van verslagen, door commissiën of hoofden van besturen aan Burgemeester en Wethouders of aan den Gemeenteraad ingezonden, blijft aan het oordeel der gemeentebesturen overgelaten.

HOOFDSTUK I.

BEVOLKING.

Loop der bevolking gedurende het jaar.

	Mannen.	Vrouwen.	Beide geslachten.
Werkelijke bevolking op 31 December van het vorige jaar.	3355 + 3544 =		6899
Vermeerdering { geboorte	75 +	43 =	118
gedurende { vestiging	407 +	427 =	834
het jaar door {	<hr/>		
Geheele vermeerdering	482 + 470 =		952
Vermindering { sterfte	46 +	43 =	89
gedurende { vertrek	338 +	409 =	747
het jaar door {	<hr/>		
Geheele vermindering	384 + 452 =		836
Vershil tusschen de geheele vermeerdering en geheele vermindering	98 + 10 =		108
Bevolking op 31 December van het jaar	<hr/> <hr/>		<u>3453 + 3562 = 7015.</u>

Opmerkingen omtrent den loop der bevolking gedurende het jaar.

	Mannen.	Vrouwen.	Beide. geslachten.
Getal geboren in { levend	69 +	40 =	109
de gemeente { levenloos aangegeven	2	=	2
	<hr/>		
Te zamen	71 +	40 =	111.
Sterfte in de gemeente, zonder levenloos aangegeven	41 +	36 =	77
Getal huwelijken	52.		
Ingeschreven vonnissen van echtscheiding	2		
Kindserkenningen	geene		
Sterfte in een andere gemeente van personen, die in deze gemeente welke woonplaats hadden	8 +	9 =	17

Opmerkingen betreffende het bijhouden van de registers:

a. Van den burgerlijken stand (vijfjarig 1931, 1936 enz.).

b. Van bevolking (vijfjarig: 1931, 1936, enz.).

HOOFDSTUK II.

VERKIEZINGEN.

Getal kiezers (volgens de kiezerslijst, vastgesteld in het jaar, waarover het verslag loopt) voor:

a. Leden van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal . . . . . 3680.

    waarvan: in het 1e stembdistrict . . . . .

        " " 2e " . . . . .

        " " 3e " . . . . .

        " " 4e " . . . . .

        " " 5e " . . . . .

        " " 6e " . . . . .

        " " 7e " . . . . .

        " " 8e " . . . . .

        " " 9e " . . . . .

        " " 10e " . . . . .

b. Leden der Provinciale Staten . . . . . 3582.

    waarvan: in het 1e stembdistrict . . . . .

        " " 2e " . . . . .

        " " 3e " . . . . .

        " " 4e " . . . . .

        " " 5e " . . . . .

        " " 6e " . . . . .

        " " 7e " . . . . .

        " " 8e " . . . . .

        " " 9e " . . . . .

        " " 10e " . . . . .

c. Leden van den Gemeenteraad . . . . . 3342.

    waarvan: in het 1e stembdistrict . . . . .

        " " 2e " . . . . .

        " " 3e " . . . . .

        " " 4e " . . . . .

        " " 5e " . . . . .

        " " 6e " . . . . .

        " " 7e " . . . . .

        " " 8e " . . . . .

        " " 9e " . . . . .

        " " 10e " . . . . .

Verzoeken om verbetering van de kiezerslijst werden niet ingediend (~~waren de navolgende~~):

Mededeelingen omtrent de verdeling van de(n) ^{gemeente} kieskring in ^{kieskringen} stemdistricten (art. 31 der Kieswet).

Sedert 15 Mei 1927 is de gemeente verdeeld in 5 stem-districten, t.w. 1. Haren I; 2. Haren II; 3. Onnen; 4. Glimmen; en 5. Noordharen.

Mededeelingen omtrent de benoeming van voorzitter(s), leden en plaatsvervangende leden voor ^{het} de hoofdstembureau(x), ter verkiezing van leden van den gemeenteraad (art. 33 Kieswet).

Het Hoofdstembureau is in 1929 samengesteld als volgt:

Voorzitter: de Burgemeester, ambtshalve

Leden: J. Douma; H. B. Bulthuis; W. Rutgers en A. Hoenderken Ezn.

Plaatsvervangende leden: Mr W. C. Wildervanck; H. Gerding en E. Hooreveld.

Opgaven in zake de plaats gehad hebbende verkiezingen voor leden van den gemeenteraad. (Men raadplege hieromtrent het proces-verbaal van het centraal stembureau).

Mededeelingen betreffende de benoeming van leden van den Raad, ingevolge de artt. 16a, 38a, 38b en 18a der Gemeentewet.

(Zie de processen-verbaal van het centraal stembureau, modellen XV, XVI, XVII en XVIII).

Tegen de beslissingen van den Raad betreffende het onderzoek van geloofsbrieven, werd geen beroep ingesteld.

HOOFDSTUK III.
GEMEENTEBESTUUR.

Personeel.

a. Op 31 December was de Raad samengesteld uit de volgende leden:

D. Banga te Haren.
H. B. Bulthuis te Haren.
J. Douma te Glimmen.
H. Gerding te Haren.
E. Hooveld te Ommen.
A. Hoenderken Ezn te Noordlaren.
W. Rutgers te Glimmen.
mevrouw W. Mansholt-Andrae te Glimmen.
G. Plaat te Harenermolen.
W. Remminga te Elderswolve.
M^r: W. C. Wildervanck te Haren.

b. Het College van Burgemeester en Wethouders was op 31 December als volgt samengesteld (vijfjarig: 1931, 1936 enz.):

M ^r : D. Boerema.	Burgemeester.
H. B. Bulthuis.	Wethouder
J. Douma.	Wethouder.

De jaarwedde van den Burgemeester bedraagt f 4500.. en die van elken Wethouder f 400. - (vijfjarig: 1931, 1936 enz.).

c. De Gemeente-ambtenaren en bedienden zijn: (vijfjarig 1931, 1936 enz.).

NAMEN:	BETREKKING:	JAARWEDDE:

d. Veranderingen in het personeel (jaarlijks).

Han J. Staal is met ingang van 1 November 1929 door den Commissaris der Koningin eervol ontslag verleend als gemeenteveldwachter te Noordlaren. In diens plaats is met ingang van 1 Januari 1930 benoemd J. Akkerman, agent van politie te s-Gravenhage; met standplaats Glimmen. Met dien datum is de gem. veldwachter B. van Poppe overgegaan naar de standplaats Noordlaren.

Met ingang van 1 December 1929 is benoemd tot kweekers-knecht in gemeentelijken dienst Nikolaas Bakker, te Groningen.

Plaatselijke verordeningen, door den Raad gedurende het jaar vastgesteld.

(Opgeven den titel of het onderwerp).

1. Strafverordeningen:

Den 22 Februari 1929 werd bij Raadsbesluit vastgesteld een Verordening tot wijziging der Verordening op de keuring van waren in de gemeente Haren.

Bij R. B. van 13 December 1929 is vastgesteld een verordening tot wijziging van de algemeene politieverordening, betreffende kleeding bij watersport en voorschriften ter voorkoming ^{van} medeleen bij gebruik van hoofbedag op straten en wegen.

2. Belastingverordeningen:

Bij R. B. van 22 Februari 1929 is de Verordening op de heffing van een inkomstenbelasting gewijzigd. (kinderafslag verhoogd van f 25.- op f 100.-; aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud voor ingehuurden gebracht op f 500.-)

Bij R. B. van 26 April 1929 werd vastgesteld een Verordening op de heffing eener bijzondere belasting wegens aanleg, riolering en verharding of plaveijing van openbare wegen in de gemeente Haren, als bedoeld in artikel 242^e der Gemeenterwet.

3. Verordeningen van verschillenden aard:

Geene.

4. Instructiën:

Bij R. B. van 22 Februari 1929 werd de Instructie van den Gemeenteontvanger gewijzigd met betrekking tot den post-, cheque- en girodienst.

5. Vernietiging of schorsing, zoo die heeft plaats gehad:

Heeft niet plaats gehad.

Beknopte en zakelijke opgaven van de voornaamste in den gemeenteraad behandelde onderwerpen.

Verbetering loonregeling in de gemeentelijke werkverschaffing (basalthlopperij).
 Bouw van een wagenloods bij de haven te Haren. Wijziging van de verorde-
 ning op de heffing van een inkomstenbelasting. Liekterverrekening van het los-
 vaste en losse personeel der gemeente. Continuering verpachting van de ha-
 venrechten en het ophalen der faecaliën voor 3 jaren aan J. H. Vels. Verlee-
 ning van een subsidie ad f 50.- voor een veekweuring in 1929. Aanwijzing van gronden
 welke in de naaste toekomst zijn bestemd voor aanleg van een weg in noordelijke
 richting tusphen Molenweg en Rijksfhaatweg ter hoogte laan Buitenzorg.
 Uitbreiding van het elektriciteitsnet bij de Zevenhuizen. Vaststelling suppl.
 twi kohier hondenbelasting 1928. Uitbreiding van de bijzondere school te
 Haren met 3 lokalen. Verbetering van den Stationsweg en van den
 meerweg (voormalige Harenstraat) met asfaltbeton. Verbetering van den
 Onnerweg tusphen Onnen en Noordlaren. Vaststelling vergoeding aan de
 besturen der bijzondere lagere scholen ingevolge art. 101, 9^e lid der L.O. wet 1920
 over 1928 (vakonderwijs). Verleenen van een voorschot op de vergoeding aan de bijz.
 scholen ingevolge art. 101 L.O. wet over 1929. Overname van strooken grond. Fore-
 kenning vergoeding voor extra werkzaamheden bij het leggen van een grondduiker in
 het vaartje te Haren. Wijziging in de samenstelling der diverse stembureaus.
 Onderhandsche verhuring van de voormalige onderwijzerswoning te Onnen.
 Teruggave van bij afgifte van bouwvergunningen ontvangen en bij de Boerenleenbank
 belegde waarborgsommen. Geldbelegging door aankoop van een obligatie f 1000.-
 gem. Rotterdam. Vaststelling primitief kohier hondenbelasting 1929. Interpellatie
 Mevr. Mansholt inzake werking van het vastrecht betreffende electriciteitsvoor-
 ziening. Vaststelling van het vermenigvuldigingcijfer voor de gemeentelijke inkom-
 stenbelasting op 4. Verleening van subsidie aan de ofd. Gron. van het Nederl. Genootschap
 tot redelijke verbetering der gevangenen. Aanstelling vaste leerkracht aan de O.L. School
 te Haren. Aanstelling overcomplete leerkracht aan de O.L. School in het Tuindorp. Be-
 noeming onderwijzers J. Willems en A. H. Post aan de O.L. School te Haren en H. D. Kimm
 aan de O.L. School te Tuindorp. Uitbreiding lesuren handwerkonderwijs school Tuindorp.
 Benoeming A. Kamps-Postema tot bestuurslid, Harenen "Woningbouw". Vaststelling
 vergoeding bijzondere scholen art. 101 L.O. wet over 1927 met 3-jaarlijksche verrekening.
 Onbewoonaarverklaring woning N 445 te Haren van Wed. P. Kimmes. Regeling vet-
 gehalte van melk. Aanstelling van een 7e leerkracht aan de O.L. School te Haren.
 Benoeming J. de Lee tot onderwijzer aan de O.L. School Tuindorp. Aangaan tijdelijke
 geldleening f 125000.- à 4 $\frac{3}{4}$ % met de Boerenleenbank te Haren. Oproeping
 kweesterknecht. Gratificatie gemeent.-oprichter C. Kampinga. Verhoging van de
 salarissen van de gemeent.-veldwachters. Aanplanting boomen langs den Stati-
 onsweg te Haren. Voorloopige vaststelling gemeenterekening 1928. Benoeming lid
 Schattingscommissie voor de Inkomstenbelasting. Benoeming Raadscommissie.
 Rapport onderzoek fin. bekeer stichting "Harenen Woningbouw". Vaststelling
 reglement en tarief voor de levering van electriciteit. Benoeming kweester-
 knecht N. Bakker. Afschaffing van de jaarmarkt te Haren. Verhoging

Staat, omvang, maatregelen, genomen ter beschrijving en regeling der archieven tot de invoering der gemeentewet (bij elke nieuwe beschrijving en regeling.)

Het archief der gemeente wordt in goeden staat gehouden.

Opgave (vijfjarig: 1931, 1936 enz.) der afgewerkte en in gereedheid gebrachte registers (te beginnen met 1851).

a. Chronologische.

b. Alphabetische.

Vervolg op bladzijde 11.

van de vergoeding aan den wegwerker J. St. Pieters voor gemis van vrije woning. Hervorming salarisregeling Burgemeesters, Secretarissen en Ontvangers. Verhooging salarissen van mej. E. Jansen, conciërge Politiebureau en bureau gemeenterwerken, en van H. Singa, conciërge in het Vereenigingsgebouw. Salarissen ambtenaren ten secretarie. Invoering van vacantiebons naar aanleiding van een adres van de afd. Haren van den Algem. Ned. Bouwarbeidersbond. Verzoek vrijstelling van de verplichting tot het geven van onderwijs in lichamelijke oefening. Overeenkomst met het Rijk inzake aanleg van een rijwielpad en een verhoogd voetpad aan de oostzijde van den Rijksweg tusphen Esserweg en Haren. Overplaatsing onderwijzeressen aan de O.L. scholen te Haren en te Glimmen. Benoeming gemeentegeneesheeren J. Kuuwinga en R. H. Vink. Sluiten van een contract met de provincie voor de levering van electrischen stroom. Vaststelling gemeentebegroeting 1930.

HOOFDSTUK IV.

GELDMIDDELEN.

De door Heeren Gedeputeerde Staten afgesloten rekening over 1927 wijst aan:

	Gewoon.	Buitengewoon.	Totaal.
in ontvangst . . .	f 564854,85	f 448055,01	f 1012909,86
„ uitgaaf . . .	„ 507918,46 ^s	„ 442198,38 ^s	„ 950116,85
Saldo { Voordeelig . . .	f 56936,38 ^s	f 5856,62 ^s	f 62793,01
Nadeelig . . .	„ -	„ -	„ -

De door Heeren Gedeputeerde Staten goedgekeurde begrooting voor het dienstjaar 1930 wijst aan:

	Gewoon.	Buitengewoon.	Totaal.
in ontvangst . . .	f 418893,14	f 125000.-	f 543893,14
„ uitgaaf . . .	„ 418893,14	„ 125000.-	„ 543893,14
Saldo { Voordeelig . . .	f -	f -	f -
Nadeelig . . .	„ -	„ -	„ -

Om de vijf jaren (1 Januari 1931, 1936 enz.) in te vullen den navolgenden:

STAAT van de geldleeningen op 1 Januari 19

Oorspronkelijk bedrag der leening.	Jaar waarin zij is aangegaan.	Resteerend bedrag der leening op 1 Januari 19	Rente waartegen de leening is gesloten.	Verschuldigde rente voor 19	Bedrag van <i>elke</i> geldleening gedurende het vijfjarig tijdperk, met opgave van de aanleiding en het doel der leening, en met vermelding der middelen tot hare aflossing aangewezen (art. 136, al. 2).
/					

Oorspronkelijk bedrag der leening.	Jaar waarin zij is aangegaan.	Resteerend bedrag der leening op 1 Januari 19	Rente waartegen de leening is gesloten.	Verschuldigde rente voor 19 .	Bedrag van <i>elke</i> geldleening gedurende het vijfjarig tijdperk, met opgave van de aanleiding en het doel der leening en met vermelding der middelen tot hare aflossing aangewezen (art. 136, al. 2).
<hr/>					

HOOFDSTUK V.

GEMEENTE-EIGENDOMMEN, WERKEN EN INRICHTINGEN.

(Artt. 229 en 230).

A. Eigendommen, niet bestemd voor den publieken dienst.

(Hieronder te verstaan zoowel die waarvan door de gemeente de inkomsten, als die, waarvan door de ingezetenen, hetzij van de geheele gemeente, hetzij van eene afdeeling, de vruchten in natura worden getrokken.)

Van deze eigendommen op te geven:

Aard der eigendommen. — Benaming.	Den toestand waarin zij verkeeren.	De in den loop van het jaar daarvoor uitgevoerde werken.	De kosten van onderhoud.	Het bedrag der daarvoor verleende subsiëën.	Het bedrag der opbrengst of inkomsten.
Woning voor den havenmeester te Haren.	Verkeerd in goeden toestand.	gewoon onderhoud	f 18.20	-	-
Woning voor den wegwerker te Haren.	is	is	298.77	-	-
Woning te Onnen.	is	is	69.93	-	f 250.-
Woning voor het hoofd der O.L. School te Glimmen.	is	is	84.45	-	400.-
Woning voor den gemeente- veldwachter te Glimmen.	is	is	303.62	-	-
Schuur te Haren.	is	is	-	-	-
Doodgraverswoning op de Alge- meene begraafplaats te Haren.	is	is	165.90	-	-
Bouwtuin te Haren	-	-	-	-	72.-
Een driegezins-gebouw in het Julianapark te Haren.	is	is	663.55	-	2350.-
Woning voor den Burgemeester	is	is	385.07	-	800.-
Gebouw te Onnen, voormalige bijzondere school.	is	is	-	-	-
Woning voor het hoofd der O.L. School in het Tuindorp.	is	is	31.05	-	400.-
Timmerwerkplaats te Haren.	is	is	140.19	-	-
Wagenloods	is	gebouwd voor	-	-	-
		f 3275.25			

B. Eigendommen, bestemd voor den publieken dienst en openbare gemeentewerken
(in en buiten de gemeente).

Hieromtrent is te vermelden:

Betreffende:	Den staat waarin zij verkeerren.	Wat te dezer zake is aangelegd, gesticht of verbeterd.	De kosten, bijdragen of subsiidiën hiervoor betaald. ¹⁾ .	De kosten, bijdragen of subsiidiën wegens onderhoud. ¹⁾ .	De aanbestedingen ter zake van den aanleg, destichting, verbetering of het onderhoud gehouden: geldelijk bedrag.
a. Openbare gemeente- gebouwen:	<i>gemeente- en politiebureau 2. 1/2 p.p. gemw. brandspuithuizen torens schoonheidsgebouwen schoolgebouwen verkeerren in goeden staat.</i>	<i>gewoon onderhoud</i>	<i>554,81</i>	<i>1553.07 185.60 60.21 584.15 3159.70 2.40</i>	
b. Straten, pleinen, we- gen en voetpaden:	<i>straten en pleinen wegen en voetpaden verkeerren in goeden staat.</i>	<i>is.</i>	<i>45376,71</i>	<i>5581.19 40235.32</i>	<i>111887.33</i>
c. Wandelplaatsen en plantsoenen:	<i>idem.</i>	<i>is.</i>		<i>6249.60</i>	
d. Markten, beurzen en hallen:	<i>markt, is.</i>	<i>is</i>		<i>38.45</i>	
e. Bruggen en overzet- veren:	<i>verkeerren in goeden staat</i>	<i>is</i>		<i>54.75</i>	
f. Pompen en riolen:	<i>is.</i>	<i>is</i>		<i>1005,52</i>	
g. Havens, vaarten, kaai- muren, sluizen en andere waterwerken: <i>waterloozingen, slootten, enz.</i>	<i>is</i>	<i>is</i>		<i>59.45 495,47</i>	
h. Klokken, uurwerken en speelwerken:	<i>is</i>	<i>is</i>		<i>105.-</i>	

¹⁾ De bijdragen of subsiidiën afzonderlijk te vermelden.

Betreffende:	Den staat waarin zij verkeerden.	Wat te dezer zake is aangelegd, gesticht of verbeterd.	De kosten, bijdragen of subsidiën hiervoor betaald. ¹⁾ .	De kosten, bijdragen of subsidiën wegens onderhoud. ¹⁾ .	De aanbestedingen ter zake van den aanleg, destichting, verbetering of het onderhoud gehouden: geldelijk bedrag.
i. Algemeene begraafplaatsen:	<i>verkeert in goeden staat.</i>	<i>gewoon onderhoud</i>	-	<i>f 1331,30</i>	
j. Vuilnisbelt: <i>gemeentereiniging</i>	<i>id.</i>	<i>id.</i>	-	<i>5386,07</i>	

C. *Werken niet aan de gemeente behoorende, als:*

Toestand van:

a. *Wegen van polderbesturen, corporatiën en bijzondere personen:*

Deze wegen worden in goeden staat gehouden.

b. *Begraafplaatsen van kerkgenootschappen en bijzondere personen:*

De begraafplaats van de Ned. Herr. Gemeente te Haren en die van de Ned. Herr. Gemeente te Noordlaren worden goed onderhouden.

¹⁾ De bijdragen of subsidiën afzonderlijk te vermelden.

HOOFDSTUK VIa.

MEDISCHE POLITIE.

I. Toestanden, welke invloed kunnen uitoefenen op de volksgezondheid.

1. Toestand van de:

a. openbare wegen (openbare reinheid);

De toestand van deze wegen is goed te noemen.

b. wateren (waterverschoning), goten, riolen, privaten, urinoirs, en van openbare gebouwen (scholen, gestichten, slaapsteden, kerken, enz.)

Als voren.

2. Maatregelen, genomen tot verbetering van dezen toestand met betrekking tot:

a. afvoer van vuil (goten, riolen, privaten, urinoirs);

In deze gemeente wordt de openbare reinheid zooveel mogelijk bevorderd. Van gemeenterewege wordt het vuil, afkomstig uit goten, riolen enz. en de faecaliën van de huizen der ingezetenen van Staron, Zuindorp, Belderrwolde en Glimmen tot en met de Duint weggemaakt en gebracht naar de gemeentelijke faecaliënplaats door middel van twee vuilnis-auto's.

b. mestverzamelingen (opruiming of onschadelijkmaking);

De mestverzamelingen bij de boerderijen worden geregeld opgeruimd.

c. kanalen, grachten en slooten (waterverschoning, demping);

Verkeeren in goeden staat

d. openbare gebouwen (veranderde inrichting).

zijn

II. Heerschende ziekten.

1. Opgaven, omtrent het voorkomen van besmettelijke ziekten.

In het afgelopen jaar zijn in deze gemeente 8 gevallen van roodvonk geconstateerd.

2. Maatregelen, om de verbreiding van deze ziekten, voor zoover die voorkwamen, tegen te gaan.

De vereischte waarschuwingen en kennisgevingen zijn gedaan.

III. Begraafplaatsen.

1. Wijzigingen in de uitgebreidheid of de inrichting der begraafplaatsen aangebracht.

Wijzigingen zijn niet aangebracht.

2. Aantal lijken, op elke begraafplaats in het afgelopen jaar begraven.

Op de Algemeene begraafplaats te
 „ „ Bijzondere „ „
 „ „ R. K. „ „
 „ „ Israëlietische „ „
 „ „ *Bijzondere* „ „

Heaven : 41 lijken.
Heaven : 22 „
 - „
 - „
Hoordlaren : 9

IV. Gast- en ziekenhuizen en krankzinnigen-
gestichten. ¹⁾

1. Toestand van deze, met opgave voor elk huis of gesticht van het getal lijdens van elk geslacht op 1 Januari en 31 December, aantal van de gedurende het jaar opgenomen zieken, van de ontslagenen en overledenen en van het totaal der verpleegdagen.

Inrichtingen, als hier bedoeld, zijn in de gemeente niet aanwezig.

2. Bezoldiging van de genees-, heel- en verloskundigen. -

3. Kosten van de geneesmiddelen. -

4. Aantal gereedgemaakte recepten. -

(Voor ieder huis of gesticht afzonderlijk.)

¹⁾ Waar een ziekeninrichting bestaat als afdeling van eenige andere instelling of gesticht, wordt dergelijke opgave uitsluitend vereischt van de in die afdeling verpleegden.

V. Geneeskundige dienst bij de armen, verpleegd in hunne woningen.

1. Wijziging in de regeling van den dienst (ook betreffende koepokinenting).
2. Belooning van de genees-, heel- en verloskundigen.
3. Kosten van de geneesmiddelen.
4. Aantal gereedgemaakte recepten.

Voor 1929 werden als gemeentegeneesheer aangesteld:

J. Kruisinga te Haren en
R. H. Tink te Haren.

Gemeenteraadsvrouw was mej. J. de Wolf-Rietema. Zij zijn verplicht tot kosteloos behandeling van personen die niet in de Rijksinkomstenbelasting zijn aangeslagen.

J. Kruisinga te Haren	f 1250.-	} per jaar.
R. H. Tink te Haren	" 1250.-	
J. de Wolf-Rietema	" 1250.-	

De geneesmiddelen worden kosteloos aan de armlastige verpleegden door de doktoren toegediend.

VI. Koepokinenting.

Aantal verrichte koepokinenting, met vergelijkende opgave van de drie voorafgaande jaren.

	beneden het jaar	1	} Totaal 58.
In het afgelopen jaar	van 1-3 "	9	
	" 3-6 "	37	
	" 6-12 "	10	
	boven 12 "	1	
" .. jaar 1928 . . .	74		
" .. 1927 . . .	128		
" .. 1926 . . .	145		

VIII. Toezicht op de levensmiddelen.

Keuring van waren.

1. Keuringsgebied waartoe de gemeente behoort.

Provincie Groningen.

2. Vastgestelde verordeningen.

Bij R. B. van 22 Februari 1929 werd de Verordening op de keuring van waren in de gemeente Haren gewijzigd.

3. Drinkwater.

Soort van het drinkwater.	Zijne eigenschappen.				Verdere opmerkingen.
	Kleur.	Reuk.	Helderheid.	Smaak.	
Pompwater	<i>Te Haren gebruikt men als drinkwater in hoofdzaak leidingwater van de Groninger Waterleiding.</i>				<i>Overigens wordt in deze gemeente hoofdzakelijk putwater gebruikt, dat over 't algemeen goede eigenschappen heeft.</i>
Put- en welwater					
Vaart- en slootwater					

4. Maatregelen, genomen tot verbetering van het drinkwater, voor zoover het niet goed of de hoeveelheid ontoereikend is.

Bij het Gemeentehuis bestaat gelegenheid tot het betrekken van drinkwater uit de Groninger Waterleiding tegen een matige vergoeding. Vooral bij aanhoudende droogte wordt hiervan gebruik gemaakt.

IX. Keuring van vee en vleesch.

1. Op te geven of in de gemeente een openbaar slachthuis bestaat.

2. Aantal verleende vergunningen tot slachten.

3. Aantal gekeurde slachtdieren:
waarvan:
goedgekeurd:
voorwaardelijk goedgekeurd:
afgekeurd:

4. Aantal verrichte herkeuringen:
waarvan:
goedgekeurd:
voorwaardelijk goedgekeurd:
afgekeurd:

5. Aantal verrichte vleeschkeuringen:
waarvan:
goedgekeurd:
afgekeurd:

1. *De gemeenten Groningen, Haren, Beldre, Peize, Hoogkerk en Noorddijk zijn overeengekomen den vleeschkeuringdienst gezamenlijk te regelen. Als centrale gemeente is aangeraden de gemeente Groningen, die het openbaar slachthuis aldaar, met personeel van den keuringdienst beschikbaar stelt.*

2. *Aan het Openbaar Slachthuis zijn in 1929 afgegeven 156 vergunningen tot het slachten van runderen, 54 voor vette kalveren, en 241 voor varkens.*

3. *Het aantal gekeurde slachtdieren is gelijk aan de opgave onder 2.*

4. *Herkeuringen zijn niet verricht.*

Onder toezicht van een opperker van het Openbaar Slachthuis en gemeente-politie zijn begraven, ^{en ook} ~~en~~ terveroord naar de Ned. Thermo-Chemische Fabriek te Bergum in totaal:

5 paarden, 34 runderen, 29 varkens, 19 schapen, 12 kalveren, 5 geiten.

Aantal aangiffen voor huisflachtigen: van 258 varkens, 27 schapen, 5 geiten.

X. Gezondheidscommissie.

Mededeeling van het verslag der gezondheidscommissie, voor zooveel de gemeente betreft.

XI. Woningtoezicht in verband met de woningwet.

*Uit het verslag van de Gezondheidscommissie te Hargerland wordt het volgende aangehaald:
Een klacht over honden, ondervonden van een mestvaalt bij een koemelkerij in de gemeente Haren gaf aanleiding de verplaatsing van die mestvaalt te bevorderen.*

Door de Commissie werd als onbewoonbaar aangeraden de onbewoonde woning N° 445 aan de kerklaan te Haren, eigenares mevrouw de wed. F. Hammes. Onbewoonbaarverklaring van deze woning is gevolgd.

Naast de Gezondheidscommissie is het woningtoezicht opgedragen aan de gemeente-architect en de gemeente-opperker.

Ingevolge art. 174 der Woningwet werd tot verbetering van de woning N° 68 te Ginneba, een aansluiting gericht aan R. Vos te Noordlaren.

HOOFDSTUK VI.
GEMEENTE-POLITIE.

Vijfjarig: 1931, 1936 enz.

	Aantal:	Bezoldiging:
Commissarissen van Politie	f	
Inspecteurs " "	"	
Agenten " "	"	
Nachtwachten	"	
Veldwachters	"	

Voornaamste veranderingen in het personeel.

Ran den gemeente-veldwachter J. Khaal te Noordlaren is met ingang van 1 November 1929 door den Commissaris der Koningin eersol ontslag verleend; met ingang van 1 Januari 1930 is benoemd J. Akkerman, agent van politie te den Haag, met standplaats Glimmen. Tot politiedienaar werden aangesteld door den Burgemeester: 1. Hendrikus Tinga te Haren, den 31 Mei 1929, en 2. Nikolaas Bakker te Haren, den 7 December 1929.

Algemeene opmerkingen omtrent den dienst.

Hoofdzakelijk bezatten zich de diensten van de politie tot het houden van toezicht op de naleving van verschillende wetten, verordeningen enz., velddiensten, regeling van het verkeer, het houden van toezicht op de wegen enz.
Gedurende het wintersseizoen worden vijfmaal per week nachtrondes gehouden door de veldwachters en de dienaren van politie. 3 Lomeren houden alleen de veldwachters geregeld dag- en nachtrondes door de gemeente.

Maatregelen van de politie en gemeene toestand.

Bijzondere maatregelen behoeften niet te worden getroffen.
De algemeene toestand was rustig.

Brandweer, brandblusmiddelen en reddingstoestellen (vijfjarig: 1931, 1936 enz.). Deze bestaan in:

Opgave der gedurende het jaar voorgevallen branden en rampen, die opmerking verdienen.

Brand 19 April 1929: Leide en schuikgewas in de Appelbergen over een behoorlijk kleine oppervlakte.
Brand 30 Juli 1929: brand in het perceel van J. van Steenwijk te Haren (geheel afgebrand.)

Aard der straatverlichting (olie, petroleum, gas of electriciteit), (vijfjarig: 1931, 1936 enz.).

Opgaaf van gasfabrieken (vijfj.: 1931, 1936 enz.).

De kosten bedroegen (vijfjarig: 1931, 1936 enz.):

van de politie	f
„ „ nachtwacht	„
„ „ brandweer	„
„ „ straatverlichting	„

Opgave der persoonlijke diensten, waartoe de inwoners ter handhaving der openbare orde of in het algemeen belang mochten zijn opgeroepen. (Art. 192).

Werden niet gevorderd.

Drankwet:

Ingevolge artikel 57, 2° lid, der Algemeene Politie-verordening voor deze gemeente is aan:

- a. 1 cafehouder vergunning verleend om zijn inrichting op Zondagen tot 12 uur 's nachts voor bezoekers open te houden, gedurende het geheele jaar.*
- b. 12 cafehouders vergunning verleend om hun inrichting op Zondagen tusschen 1 mei en 1 October 1929 tot 12 uur 's nachts voor bezoekers open te houden.*

Overigens is het sluitingsuur bepaald op 11 uur 's avonds.

Opgemaakt is een proces-verbaal wegens openbare dronkenschap.

HOOFDSTUK VII.

DIENSTPLICHT.

Voor de lichtung 1929 werden ingeschreven 64 personen, van welke werden afgevoerd op grond van art. 9, 6e lid der Dienstplichtwet (overlijden, ophouden Nederlander te zijn enz.) - personen.

Van hen werden ongeschikt voor den dienst geacht:

wegens te kleine gestalte	-
„ ziekelijke gesteldheid of gebreken	21.
„ tijdelijke ongesteldheid	-

Voor goed of voorloopig werden vrijgesteld:

wegens broederdienst.	21
-------------------------------	----

Voor een bepaalden duur werden vrijgesteld:

wegens kostwinnerschap.	-
„ persoonlijke onmisbaarheid.	-
„ het bekleeden van een geestelijk of een godsdienstig-menschlievend ambt of opleiding daartoe	-

Voor goed of voor een bepaalden duur werden vrijgesteld:

wegens verdrag.	-
„ aanwezigheid van een bijzonder geval.	-

Voorts werden van den dienst uitgesloten (art. 25 der wet) . . . . . -

Aan de loting namen deel 45 personen.

Het aandeel der gemeente in de lichtung bedroeg 18

Toegewezen werden aan de Landmacht - manschappen en aan de Zeemacht - manschappen.

De overige 27 personen werden bestemd tot buitengewoon dienstplichtigen en zijn op 2 Januari 1929 allen bij de Landmacht ingelijfd.

HOOFDSTUK VIII.

KERKELIJKE ZAKEN.

Getal kerkelijke gemeenten (vijfj.: 1931, 1936 enz.) —

Getal gebouwen voor openbaren eeredienst (vijfjarig: 1931, 1936, enz.). —

Getal dienstdoende leeraren of geestelijken van elk kerkgenootschap (vijfjarig: 1931, 1936 enz.). —

voor de Ned. Hervormden	
„ „ Lutherschen.	
„ „ Doopsgezinden	
„ „ Gereformeerden	
„ „ R. Katholieken	

Uitgaven voor den openbaren eeredienst *f* —

Subsidiën voor bouw of herstel van kerken en pastorieën . . . . . *f* —

Jaarwedden of toelagen aan predikanten, pastoors, kapelaans enz. . . . . *f* —

Kosten van bouw en onderhoud van pastorieën . . . . . *f* —

Makingen en schenkingen voor godsdienstige doeleinden, krachtens machtiging aanvaard: —

HOOFDSTUK IX.

ONDERWIJS, KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

I. Scholen voor lager onderwijs.

a. Openbare scholen.

AARD DER OPENBARE SCHOLEN VOOR LAGER ONDERWIJS.	Getal scholen van elke soort.	GETAL ONDERWIJZERS.						GETAL LEERLINGEN.			
		Hoofden.		Onderwijzers (essen).		Assistenten.		op ~~15 Januari~~ 16 maart			
								Geheel getal.		Kosteloos.	
		Mann.	Vrouw.	Mann.	Vrouw.	Mann.	Vrouw.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.
Openbare voor gewoon .	4	4	-	8	7	-	-	273	307	129	112.
» » uitgebreid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

GETAL LEERLINGEN.												
op ~~15 April~~ 16 Juni				op ~~15 Juli~~ 16 Sept ^{br}				op ~~15 October~~ 16 Dec				
Geheel getal.		Kosteloos.		Geheel getal.		Kosteloos.		Geheel getal.		Kosteloos.		
Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	
Openb. voor gew.	320	359	148	131	342	357	159	127	343	359	162	128.
» » uitgebr.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Het voorshot op
De rijksvergoeding in de kosten van gewoon lager onderwijs, ingevolge art. 56, eerste lid der lager onderwijswet 1920 over het jaar 1929, bedroeg f 36810.-

Als buitengewoon subsidie in de gewone kosten van het lager onderwijs ingevolge art. 68 werd ontvangen f -

In de kosten der scholen voor openbaar buitengewoon onderwijs werd eene rijksvergoeding ontvangen van f -

Staat van de schoollokalen en onderwijzerswoningen (vijfjarig: 1931, 1936 enz.):

Aanbouw en vernieuwing gedurende het jaar:

Buitengewoon rijkssubsidie in de kosten van schoolbouw en van de inrichting van terreinen voor onderwijs in lichamelijke oefening.

<i>Kosten van het onderwijs.</i>	
<i>Rekening-cijfers 1929.</i>	
Jaarwedden en wedden der onderwijzers	f 43834.60
Toelagen en bijdragen tot opleiding van onderwijzers	" - -
~~Kosten van het vervolgonderwijs:~~	
a. belooningen	} 1363.50
b. overige kosten	
Kosten van het in stand houden van schoollokalen en van terreinen voor het onderwijs in lichamelijke oefening.	" 3159.70
Kosten van de geringe dagelijksche reparatiën van de schoolgebouwen, als bedoeld in art. 1619 van het Burgerlijk Wetboek	"
Huur van schoolgebouwen en erfpacht van grond.	"
Kosten van het aanschaffen en onderhouden van schoolmeubelen	" 888.26
Kosten van het aanschaffen en onderhouden der schoolboeken, leermiddelen en schoolbehoefden	" 3136.17
Kosten van verlichting en verwarming en van het schoonhouden van schoollokalen.	" 3151.19
Kosten van het plaatselijk toezicht	"
" " vergelijkend onderzoek	"
" " de schoolbibliotheken	" 114.71
" " belooningen en eereblijken	"
" " schoolfeestjes en reisjes.	"
" der commissie tot wering van schoolverzuim.	" 143.-
Kosten der oudercommissiën, als bedoeld in art. 20 der lager onderwijswet 1920	" 100.-
Kosten van het gebruik van schoolbadten	"
Kosten van het verstrekken, rechtstreeks door het gemeentebestuur, van voeding en kleding aan schoolgaande kinderen	"
Subsidie ter zake van het verstrekken van voeding en kleding aan schoolgaande kinderen	"
Bijdragen aan andere gemeenten in zake het lager onderwijs.	"
Over te brengen	f 55891.13

Overgebracht . . .	f 55891,13
Vergoeding van of tegemoetkoming in de kosten verbonden aan het bezoeken van een op grooteren afstand dan 4 K.M. van de woning gelegen school	,
Kosten wegens het geven van huis- onderwijs als bedoeld in art. 13, 4e lid, der lager onderwijswet 1920	„ -
Jaarwedden der ambtenaren, bedoeld in art. 176 der lager onderwijswet 1920	„ -
Over te brengen Totaal . . .	f 55891,13.

De opbrengst van het schoolgeld bedraagt (vijfjarig: 1931, 1936 enz.):
 voor het gewoon en uitgebreid lager onderwijs . . . . . f
 voor het vervolgonderwijs . . . . . „
 „ „ buitengewoon onderwijs . . . . . „

Overgebracht f 55891,13	
Kosten van verzekering tegen brandschade	79,30
Kosten van pensionneering van de onderwijzers	3710,90
Rente van geldleeningen ten behoeve van het O.L. Onderwijs	3030,14 ^s
Aflossing van geldleeningen ten behoeve van het O.L. Onderwijs	6910,60
Kosten van onderzoek van zollis- schenken, vergoeding van reis- kosten en van het bijwonen van proeflessen	84,50
Subsidie aan het Schoolfonds voor schipperokinderen	30,-
Totaal f	69736,57 ^s

Bezoldiging van het onderwijzend personeel (vijfjarig: 1931, 1936 enz.)

N a m e n.	School waaraan verbonden.	Jaarwedde op 31 Dec.	Bedrag der kindertoelage.	Opmerkingen.
/				

Staat van de schoolmeubelen, schoolboeken en leermiddelen (vijfjarig: 1931, 1936 enz.)

b. *Bijzondere scholen.*

AARD DER BIJZONDERE SCHOLEN VOOR LAGER ONDERWIJS.	Getal scholen van elke soort.	GETAL ONDERWIJZERS.						GETAL LEERLINGEN.			
		Hoofden.		Onderwijzers (essen).		Assistenten.		op ~~15 Januari~~ 16 maart			
								Geheel getal.		Kosteloos.	
		Mann.	Vrouw.	Mann.	Vrouw.	Mann.	Vrouw.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.
Bijzondere voor gewoon .	2	2	-	3	2	-	-	134	140	49	50
» » uitgebreid	-	-	-	-	-	-	-				

GETAL LEERLINGEN.

	GETAL LEERLINGEN.											
	op 15 April 16 Juni				op 15 Juli 16 Sept				op 15 October 16 Dec			
	Geheel getal.		Kosteloos.		Geheel getal.		Kosteloos.		Geheel getal.		Kosteloos.	
	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.
Bijz. voor gew.	148	158	52	55	154	162	54	56	155	162	56	58
» » uitgebr.												

De rijksbijdrage, bedoeld in art. 97 der lager
onderwijswet 1920 over 1928 genoten, bedroeg:
voor de *Bijz. school te Haren f 9986,09.*
" " " " te *Onnen, 7256,79*

De vergoeding, ingevolge art. 98 der lager onder-
wijswet 1920 over 19 , bedroeg:
voor de f
Artikel 98 is vervallen.

*Uitgaven der gemeente ten behoeve van het
bijzonder onderwijs.*

Belooningen toegekend aan onderwijzers, verbonden aan de in de gemeente gevestigde bijzondere scholen, op grond van het bezit of van het gebruik maken op school van bevoegdheden, waarvoor geen wettelijke akten van bekwaamheid verkrijgbaar zijn, alsmede op grond van hunne aanwijzing tot plaatsvervanger van het hoofd der school . . . . . f -

Vergoeding van jaarwedden van niet verplichte onderwijzers aan bijzondere lagere scholen krachtens art. 100 der lager onderwijswet 1920 „ -

Over te brengen . . . f -

Overgebracht . . f - -

Vergoeding aan de besturen der bijzondere lagere scholen ingevolge art. 101 der lager onderwijswet 1920	„	3063.48
Uitkeeringen aan andere gemeenten in de kosten van instandhouding van schoollokalen voor bijzonder lager onderwijs <i>art. 104, 1^e lid.</i>	<i>L.O. 98.15</i>	
Uitkeeringen aan andere gemeenten overeenkomstig art. 86, 1e en 2e lid, der lager onderwijswet 1920	<i>U.L.O. 69.04</i>	
Bijdragen in de kosten van het bijzonder vervolgonderwijs	„	
Uitkeeringen aan andere gemeenten in de ~~kosten van het bijzonder vervolgonderwijs~~ <i>vergoeding artikel 205 der L.O. wet 1920</i>	„	199.96
Rente aan vereenigingen of instellingen te betalen van waarborgsommen gestort overeenkomstig art. 79 der lager onderwijswet 1920	„	303.53
Rentevergoeding aan schoolbesturen voor de terreinen, gebouwen en meubelen van bijzondere lagere scholen, die eigendom van de besturen zijn en op 1 Januari 1921 in gebruik of in aanbouw waren	<i>L.O. 500.22</i>	
Vergoeding van of tegemoetkoming in de kosten verbonden aan het bezoeken van een op grooteren afstand dan 4 K.M. van de woning gelegen school	<i>U.L.O. 186.57</i>	
Vergoeding aan de besturen in de kosten van instandhouding van scholen voor buitengewoon lager onderwijs	„	
Tegemoetkoming in de kosten ter voorziening in de behoefte aan schoollokalen voor buitengewoon lager onderwijs	„	
Kosten van het stichten, uitbreiden of veranderen van schoolgebouwen voor bijzonder lager onderwijs en die van het aankopen en het inrichten van terreinen voor lichamelijke oefening	„	
Kosten van overneming van schoolgebouwen voor bijzonder lager onderwijs, ingevolge art. 83 der lager onderwijswet 1920	„	

Totaal f

Rente van geldleeningen ten behoeve van het bijzonder lager onderwijs f 1737.96^s

Aflossing van geldleeningen ten behoeve van het bijzonder lager onderwijs " 1910. -

---

Totaal f 8068.91^s

Ontvangsten der gemeente met betrekking tot
het bijzonder onderwijs.

Opbrengst van schoolgelden . . .	f 84,64
Uitkeeringen van andere gemeenten ingevolge art. 86, 1e en 2e lid, der lager onderwijswet 1920 . . .	„
Uitkeeringen van andere gemeenten in de aan besturen van bijzondere lagere scholen te betalen vergoe- dingen in de kosten van instand- houding van schoollokalen . . .	„
Uitkeeringen van andere gemeenten in de kosten van bijzonder vervolgs- onderwijs	„
Subsidie van het Rijk ingevolge art. 205 der lager onderwijswet 1920 in de aan de besturen der bijzondere lagere scholen te betalen rentever- goedingen voor terreinen en ge- bouwen	„ 275,-
Rente van waarborgsommen . . .	„ 275,-
Totaal . . .	f 359,64

In 1929 werd ontvangen wegens
waarborgsommen gestort door ins-
tellingen of vereenigingen overeen-
komstig art. 79 der lager onder-
wijswet 1920 . . . . . „ 99,55
Deze sommen werden belegd door aankoop van
groevegd bij de in 1930 gestorte
waarborgsom, en met deze
keramen belegd door aankoop
van effecten.

Van de gestorte waarborgsommen verviel ten
behoefte van de gemeente f ~ , en wel:
f op grond van art. 79, 2e lid der l.o. wet 1920;
„ „ „ „ 79,3e „ „ „ „ 1920.

Van de gestorte en door de gemeente belegde
waarborgsommen werd f 275,- rente gemaakt.

II. Cursussen voor vervolgonderwijs, brei-, naai- en bewaarscholen.

Soort der School.	Getal.	Getal onderwijzers.		Getal leerlingen.		Opmerkingen.
		M.	V.	M.	V.	
Cursussen in het openbaar voortzettingsonderwijs	3	2	1	15	14	1 onderwijs
		2	-	12	12	1 onderwijs
		2	1	13	15	1 onderwijs
		6	2	38	34	
Cursussen in het bijzonder voortzettingsonderwijs.	2	5	-	24	-	

Commissie van toezicht op het lager onderwijs.

De Commissie van toezicht op het lager onderwijs bestaat uit de volgende leden:

F. Kool, Voorzitter; E. L. Kuntzeel, Secretaris; mevr. A. van den Berg-Veenstra en H. B. Brulthuis, Leden.

De Commissie behoeft geen bijzondere maatregelen te nemen.

Commissie(n) tot wering van schoolverzuim.

1. Te Haren c.a. De werkzaamheden dieser Commissie omvatten de O.L. Scholen te Haren en Tuindorp, benevens de Rijz. Lagere School te Haren. Voorzitter: A. J. Polpner; Vice-Voorzitter: E. Tondag; Secretaris: G. Rozendal; Vice-Secretaris: H. B. Brulthuis. Verdere leden: G. Kroppe en A. H. de Hilderman.

2. Te Glimmen c.a. De werkzaamheden dieser Commissie strekken zich uit over de O.L. Scholen te Glimmen e. Noordkaren, benevens de Rijz. Lagere School te Onnen. Voorzitter: F. Kool; Vice-Voorzitter: A. Veeningh; Secretaris: H. van Druggen; Verdere leden: L. Bolhuis, F. Bunker, J. H. van der Meer en P. Groeneveld. Het lid de Heer J. Nijenhuis overleed in 1929.

Verstrekking van kleding en voeding aan schoolgaande kinderen.

III. *Inrichtingen tot opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen.*

Vermelding der school of inrichting.

Deze inrichtingen bestaan hier niet.

Getal onderwijzers en onderwijzeressen met de opleiding belast.

Getal leerlingen of kweekelingen.

Subsidiën of bijdragen voor de opleiding verleend.

IV. *Scholen voor middelbaar onderwijs.*

- a. Hoogere burgerscholen.
- b. Landbouwscholen.
- c. Handelsscholen.

Als voren.

Op te geven: voor de openbare en bijzondere scholen, voor elke soort afzonderlijk.

Getal scholen, leeraren en leerlingen naar de kunne.
Subsidiën van het rijk, de provincie, de gemeente.

Voor de openbare scholen.

Staat van het onderwijs.

Kosten van het onderwijs.

Staat van de schoollokalen (vijfj.: 1931, 1936 enz.)

Bezoldiging van elken leeraar (vijfj.: 1931, 1936 enz.)

Bedrag der schoolgelden (vijfj.: 1931, 1936 enz.)

Staat van het materieel en de leermiddelen (vijfj.: 1931, 1936 enz.)

V. *Scholen voor Nijverheidsonderwijs.*

A. *Lager Nijverheidsonderwijs.*

Scholen voor ambacht of handwerk, nijverheid, nijverheidskunst, kunstambacht, het visscherijbedrijf, de binnenscheepvaart, huishouden, vrouwelijke handwerken, maatschappelijk werk en voor speciale doeleinden.

Als voren.

B. Middelbaar Nijverheidsonderwijs.

Scholen voor techniek, nijverheid, nijverheidskunst, kunstambacht, mijnbouw, zeevaart, huishouden, landbouwhuishouden, vrouwelijke handwerken, maatschappelijk werk, opleiding voor leeraren of voor speciale doeleinden.

Op te geven: voor de openbare en bijzondere scholen, voor elk soort afzonderlijk:

Getal scholen, leeraren en leerlingen naar de kunne.
Subsidiën van het Rijk en gemeenten.

Voor de openbare scholen.

Staat van het onderwijs.

Kosten van het onderwijs.

Staat van de schoollokalen (vijfj. 1931, 1936 enz.)

Bezoldiging van elken leeraar (vijfj. 1931, 1936 enz.)

Bedrag der schoolgelden (vijfjarig 1931, 1936 enz.)

Staat van het materieel en de leermiddelen (vijfjarig 1931, 1936 enz.)

Bestaan hier niet.

C. Onderwijs volgens het leerlingstelsel.

Op te geven of door de gemeente of eene rechtspersoonlijkheid bezittende instelling of vereeniging medewerking wordt verleend. Voorts het ambacht, vak of beroep waarin de leerlingen worden opgeleid en de scholen, welke door hen worden bezocht.

Subsidiën van het Rijk, de provincie, de gemeenten, bijdragen van particuliere vereenigingen.

Voor de gemeenten:

Bijdragen in de kosten van het onderwijs.

Aan patroons te betalen leergeld.

Verdere kosten van het onderwijs.

Toepassing van de Nijverheids-onderwijswet met betrekking tot het leerlingstelsel vindt hier niet plaats.

VI. Klinische scholen.

Getal leeraren en leerlingen.

Staat van het onderwijs.

Staat van de lokalen, het materieel en der leermiddelen (vijfjarig: 1931, 1936 enz.)

VII. Verdere scholen van bijzonderen aard en strekking.

Zang-, gymnastiek- en zwemscholen.

Opgeven haar getal, dat der leerlingen naar de kunne en den staat van het onderwijs.

Vanwege de Vereen. „Ons Dorps huis” wordt in het gymnastieklokaal van de O.L. School in het Tuindorp een gymnastiek-cursus gegeven.

VIII. *Latijnsche scholen, gymnasia en athenaea.*

Getal leeraren en leerlingen.

Staat van het onderwijs.

Staat van de lokalen, het materiaal en der leermiddelen (vijfjarig: 1931, 1936 enz.)

IX. *Kunsten en wetenschappen.*

Muziek, teeken, beeldhouw en bouwkundige scholen ¹⁾, met opgave van het getal leeraren of onderwijzers en van dat der leerlingen naar de kunne.

Bibliotheken, verzamelingen en tentoonstellingen van kunstvoortbrengselen, enz., volksbibliotheken en leesinrichtingen, maatschappijen, genootschappen en vereenigingen ter bevordering van kunsten en wetenschappen (vijfjarig: 1931, 1936 enz.)

In de O.L.School in het Tuindorp is gevestigd een correspondentieschap van de Openbare Beesaal te Groningen.

*Correspondent: G. Knoppen,
Hoofd der O.L.School, Tuindorp.*

Uitleening van boeken:

Vrijdags van 5 - 6 uur.

In het Vereenigingsgebouw te Haren is gevestigd de bibliotheek der Vereeniging „Volksbibliotheek“ te Haren.

Voorzitter: Jac. Winters.

Secretaris. Boekhouder:

J.H. van Deemter.

De uitdeeling van boeken heeft alleen plaats tijdens het winterseizoen en wel des Zaterdagmiddags van 2½ tot 3½ uur.

¹⁾ Voor zoover zij niet behooren onder V: scholen volgens de Nijverheidsonderwijswet.

HOOFDSTUK X.

ARMWEZEN.

Toestand der behoeftige klasse in het laatst afgelopen jaar, vergeleken met dien van het vorige jaar of van vroegere jaren, met opgave der redenen van voor- of achteruitgang en van de middelen, zoo gewone als buitengewone, tot leniging en vermindering der armoede, inzonderheid door onderwijs en werkverschaffing.

De algemeene toestand week eenigzins af van dien van het vorige jaar. In het voorjaar van 1929 moest tengevolge van den strengen winter een steunregeling worden ingevoerd. Aan hen die daarvoor in aanmerking wenschten te komen werd steun verleend in den vorm van boni, waarop door de winkeliers en melkboeren bepaalde levensmiddelen en melk konden worden verstrekt voor rekening der gemeente. Van deze regeling werd gedurende ± 6 weken gebruik gemaakt door de armelastige ingezetenen. Overigens bepaalt de burgerlijke armenzorg zich in hoofdzaak tot oude lieden, gebrekkigen, weduwen en weesen. Sabelve in bijzondere omstandigheden wordt aan arbeiders geen ondersteuning gegeven. Deze zijn meest allen georganiseerd en ontbange bij werkloosheid uitkeering uit de bondstassen.

Bij dit verslag zal moeten worden opgenomen:

10. de tabel I A en B betreffende de ter zake van rechtstreeksche bedeeeling gedane uitgaven en ontvangsten.

20. de tabellen 2-8, betreffende de instellingen van weldadigheid, bedoeld bij litt. a tot en met d van art. 2 der wet van 27 April 1912 (Staatsblad no. 165), Armenwet.

In het verslag, uit te brengen in April 1929, zullen voornoemde opgaven worden gegeven over 1927, in dat in April 1930 over 1928, enz., ten einde een geregeld en volledig overzicht te bezitten van de gedane uitgaven en ontvangsten.

Over 1928.

1°. Tabel 1. Gemeente Haren.
Totaal der bedeelden 27 mannen en 20 vrouwen
Twaalf gevallen van min of meer geregeld ondersteuning
7 mannen en 9 vrouwen.
Voor gemeenterekoning zijn verpleegd in gestichten en ziekenhuizen: 17 krankzinnigen, 1 oude en 1 gebrekkige man, 4 kinderen en 29 zieken.

Uitgaven wegens:

a. ondersteuning met geld of levensbehoeften	f 6002.05
b. " " losse giften	"
c. verpleging van krankzinnigen en idioten	12484.11
f. uitbesteding in gestichten van kinderen	851.17
g. " " huisgenooten van oude lieden	209.14
h. " " " gebrekkigen	312.-
i. verpleging in ziekenhuizen e.d.	2300.18
<u>Ontvangsten:</u>	Totaal f 22158.65
a. subsidie van de provincie voor krankzinnigen	3033.05
Terugontvangsten van bepaalde personen:	
a. ondersteuning met geld enz.	48.91
b. verpleging van krankzinnigen	1853.90
c. " " zieken	896.-

2°. Diaconie der Ned. Herv. Gemeente te Haren.
A. Tabel 2. Totaal der bedeelden 3 mannen en 11 vrouwen.

Uitgaven:

a. ondersteuning met geld of met levensbehoeften	f 1110.74
b. " " losse giften	37.-

Ontvangsten:

a. renten van effecten enz. en andere period. ink.	f 4764.57
b. collecten enz.	626.50
c. subsidie v.d. gemeente	312.-

Tabel 5:
Uitgaven wegens verpleging etc. in gestichten f 1250.-

B. Gesticht "Waltersreden" te Glinne:
Totaal der bedeelden 29 mannen en 13 vrouwen.
15 personen met losse giften.

Uitgaven:

a. ondersteuning met geld of levensbehoeften	f 3685.-
b. " " losse giften	390.-

Ontvangsten:

a. renten van effecten, enz. en andere period. ink.	f 4461.59
---	-----------

Tabel 5:

a. uitgaven wegens verpleging in gestichten	" 3076.76
ontvangsten wegens renten van effecten, kapitaal enz.	f 5923.18

C. Diaconie der Gereformeerde Gemeente te Haren:
Totaal der bedeelden 6 mannen en 2 vrouwen.

Uitgaven wegens ondersteuning met geld of met levensbehoeften f 2881.18

Ontvangsten:

a. renten effecten enz.	f 102.85
b. collecten, bijdragen enz.	2807.61
c. legaten	168.83

D. Diaconie der Ned. Herv. Gemeente te Noordlaren.
Totaal der bedeelden 9 mannen en 6 vrouwen.

Tabel 2.
Uitgaven wegens ondersteuning met geld f 1995.25 of met levensbehoeften

Ontvangsten:

a. renten van effecten enz.	f 2001.11
b. collecten, bijdragen enz.	1388.06
c. legaten	239.88

Instellingen ter voorkoming van armoede door of vanwege de gemeente beheerd (over het laatst afgelopen jaar), als:

Banken van leening, hulpbanken, spaarbanken, spaarkassen, enz.

Bestaan hier niet.

HOOFDSTUK XI.

LANDBOUW EN VEETEELT.

(Zie de jaarlijks van wege de Directie van den Landbouw toe te zenden vragenlijst.)

Algemeene toestand.

Vereenigingen — waaronder coöperatieve — maatschappijen en genootschappen tot bevordering van den landbouw en de veeteelt.

De opbrengst van de landbouwgewassen was benedigend; in het algemeen boven het middelmattige.

Coöperatieve Vereenigenbank te Haren;
Landbouwvereeniging Glimmen-de Dint. Getal leden: 88.
Landbouwvereeniging Binnen " " : 92.
Landbouwvereeniging Noordlaren " " : 50
Vereeniging Onderlinge Verzekering voor de gemeente Haren.
Onderlinge Verzekering voor Haren.
Onderling Verbands voor Binnen.

Getal leden.

Onderling Verbands voor Noordlaren.
Scherhouderij "Ons Ideaal" te Noordlaren.
Vereeniging tot bevordering van het gebruikmaken van machines in het landbouwbedrijf te Noordlaren. Marke van Glimmen. Melkcontb. vereeniging "Onnen", melkcontb. vereen. "Haren en omstreken". Coöp. Zuivelfabriek en Karamelabriek "De Soekmat" te Glimmen. N.V. Stoomzuivel- en melkpoederfabriek "De Hoop" te Onnen. N.V. Zuivelfabriek "Noordlaren". Coöp. Aan- en Verkoopvereen. voor de gemeente Haren. Pluimveeclub "Haren", afd. n.n.c.

Werkkring.

Door levingen, het houden van keuringen van vee, het verstrekken van credit, het onderling verhandelen van vee, coöperatieve aankoop van verschillende benodigdheden van het boerenbedrijf, als kunstmeststoffen, brandstoffen, zaaiplanten, etc. zijn de vereenigingen werkzaam in het belang van den landbouw en de veeteelt.

Invloed van die vereenigingen op den landbouw.

Hij oefenen een gunstigen invloed op den landbouw uit.

Koop en huurwaarde der landerijen.

De koop- en huurwaarde der landerijen was hoog.

Tentoonstellingen.

In den zomer van 1929 is er te Harenermolen een vee-keuring gehouden, en te Haren een pluimvee-tentoonstelling vanwege de Pluimveeclub "Haren".

Landbouw.

Invoer van nieuwe gewassen, werktuigen en vee-
rassen.

In 1929 werd begonnen met de verbouwen van ramewastraad.

Toepassing van nieuwe uitvindingen.

Vond niet plaats.

Misgewas en verlies van oogsten door onweder, hagel, vorst, overstromingen en dergelijke verschijnselen.

In het afgelopen jaar hadden de gewassen hieronder niet te lijden.

Schadelijke dieren.

Oracien brachten schade aan raai-koren en aardappelen.

Ziekten der gewassen.

Kwamen niet voor.

Hoeveelheid der beteelde H.A., met opgaaf der hoofdgewassen en tweede vruchten, alsmede na welk gewas laatstgemelde zijn geteeld. Opbrengst per H.A. en gezamenlijke opbrengst, uitgedrukt in H.L., K.G., stuks of geldswaarde in guldens.

Aantal beteelde hectaren.	Hoofdgewassen.	Tweede vruchten.	Na welk gewas de tweede vruchten zijn geteeld.	Opbrengst.	
				Per H.A.	Gezamenlijke opbrengst.
210	<i>rogge</i>	-	-	36 <i>st.</i>	7560 <i>st.</i>
195	<i>havere</i>	-	-	54 <i>st.</i>	10530 "
210	<i>consumptie-aardappelen</i>	-	-	270 "	56700 "
28	<i>fabrieks-aardappelen</i>	-	-	335 "	9380 "
10	<i>mangelwortels en zwerdbieten</i>	-	-	-	-
19	<i>koolrapen en knollen</i>	-	-	-	-
43	<i>warmvererijgronden voor den handel.</i>			-	-

Algemeene opmerkingen omtrent tuinbouw en bloemisterij.

De tuinbouw en bloemisterij hebben evenals het vorige jaar een goede tijd gehad.

Aantal en uitgestrektheid der boomgaarden.

3,40 H. A. grond werd gebruikt voor de teelt van ooft, geheel of grootendeels bestemd voor den verkoop (bessen, boomgaarden, druiven, enz.).

Algemeene opmerkingen.

Opbrengst omtrent de boomkwekerijen en de houtteelt.

Volgens het verslag van de landbouw over 1929 werd een oppervlakte van 5,52 H.A. grond gebruikt voor boomkwekerijen

Opgaaf in H.A. van:

opgaand hout	47
eiken „	38
ander hakhout	35
dennenbosschen	25,20
rijswaarden	-

Opgaaf der reeds verdeelde en der nog te verdeelen marken en gemeente-gronden.

Aantal ontgonnen H.A. tot:

bosch	
bouwland.	
weiland	

Duinbeplantingen en afzanderijen.

Zandverstuivingen en middelen tot beteugeling.

Ontginning van afgeveende of dalgronden.

Aard van het gebruik der woeste gronden.

Veeteelt.

Toestand van den veestapel.

De toestand van den veestapel is goed.

Ziekten van het vee.

Aantal dekhengsten .	Aantal paarden beneden 3 jaar:	
„ veulenmerriën .	veulens in 1930 geboren	15
„ veulens	andere paarden beneden 3 jaar	28
„ werkpaarden	Aantal paarden boven 3 jaar:	
„ ezels	type rij- en tuigpaard	91
„ muilezels	type trekpaard	53
„ springstieren	kippen	27
„ melkkoeien	Aantal eenderen:	
„ melkvarzen	springskieren	16
„ kalveren	melk- en kalfkoeien	1154
„ pinken	mestkalveren	8
„ mestvee	andere mestvee	47
„ trekossen	jongvee boven 1 jaar	481
„ schapen	jongvee beneden 1 jaar	516
„ houders van schaapskudden	Aantal schapen boven 1 jaar	114
„ geiten	lammeren	134
„ bokken	bokken en geiten	67
„ varkens	Aantal varkens: beneden 6 weken	126
	kippen	74
	andere varkens van 6 weken tot 60 k.g.	491
	van 60 - 100 k.g.	57
	boven 100 k.g.	14
	Aantal kippen: in 1930 geboren kuikens	3601
	oudere kippen	4968
	Aantal eenden: in 1930 geboren eenden	17
	oudere eenden	185
	Aantal korven en kasten met hja	80

Pluimvee.

Bijenteelt. Gewonnen honing en was.

Opgaaf van middenprijzen en van ter markt gebrachte hoeveelheden van:

	Middenprijzen.	Ter markt aangevoerd.
veld- en tuinvruchten		
ooft		
vee		
boter		
kaas		
hout		
schors		

Geen markt

Zuivelfabrieken. *Zuivelfabriek te Ornen. Dir. H. Harsema en A. Costelein.*
Zuivelfabriek te Glimmen. Dir. A. Koops
Zuivelfabriek te Noordlaren. Dir. F. Boersma.

Mededeelingen betreffende de uitvoering der Landarbeiderswet.

De Landarbeiderswet vond in deze gemeente geen toepassing.

HOOFDSTUK XII.

NIJVERHEID, HANDEL EN SCHEEPVAART.

I. a. Kamer van koophandel en fabrieken.

De gemeente ressorteert onder de kamer van koop-
handel en fabrieken te *Groningen*.
Algemeene opmerkingen.

b. Kamers van arbeid.

c. Arbeidsbeurs.

De gemeente *Haren* behoort tot het district *Groningen*.
De arbeidsbeurs is te *Groningen* gevestigd.
Correspondent voor de arbeidsbemiddeling is:
J. de Jong, ambtenaar ter secretarie.

d. Verzekering tegen werkloosheid.

Wegens subsidie, komende op grond van het Werkloosheids-
besluit 1917 ten laste van de gemeente, is over 1929 aan het
Rijk betaald een bedrag van $\text{f} 1058,25$.

e. Arbeidswet.

Aantal op 31 December 1929 geldige arbeidskaarten, afgegeven aan:

I. jeugdige mannelijke arbeiders:				II. Ongehuwde jeugdige vrouwelijke arbeiders.			
van 14 jaar	:	6 kaarten		van 14 jaar	:	1 kaart	
" 15 "	:	16 "		" 15 "	:	- "	
" 16 "	:	20 "		" 16 "	:	4 kaarten	
" 17 "	:	16 "		" 17 "	:	6 "	
		Totaal 58 "				Totaal 11 "	

Door de Gemeentepolitie werden 5 overtredingen van de Arbeidswet
geconstateerd.

II. *Nijverheid.*a. *Fabrieks- en ambachtsnijverheid.*1°. *Fabrieken, naar soorten alphabetisch te rangschikken (vijfjarig: 1931, 1936 enz.)*

Aard der fabrieken.	NAAM VAN DEN EIGENAAR.	AANTAL ARBEIDERS.				Beweeg- kracht. — (Stoom, water, gas enz.)	Stoomwerktuigen.		Stoomketels.	
		Volwas- senen.		Kinderen.			Aantal.	Ver- mogen (p.kr.)	Aan- tal.	Vermogen — Nominaal of ver- warmend oppervlak.
		M.	Vr.	M.	Vr.					
/										

2°. *Voornaamste ambachten, naar soorten alphabetisch te rangschikken (vijfjarig: 1931, 1936 enz.)*

AARD DER AMBACHTEN.	AANTAL.	AANTAL ARBEIDERS.			
		VOLWASSENEN.		KINDEREN.	
		M.	Vr.	M.	Vr.
/					

TOELICHTING.

Fabrieken zijn nijverheidsinrichtingen, waarin 20 of meer arbeiders werkzaam zijn; benevens die met een getal van minder dan 20 arbeiders, indien daarin van een mechanische beweegkracht (stoom, water, gas, enz.) gebruik wordt gemaakt.

Alle andere zijn ambachten.

Tot de kinderen worden in verband met de Arbeidswet 1919 gerekend de personen van volbrachten 14jarigen tot volbrachten 18jarigen leeftijd.

Alle anderen zijn volwassenen.

Nieuw ingevoerde werktuigen. —

Verbetering aan werktuigen. —

Verleende vergunningen volgens de Hinderwet.

In 1929 werd ingevolge de Hinderwet vergunning verleend voor:

- a. de oprichting van een korenmolen, gedreven door een electro-motor van 5 P.K., in een perceel van P. Storing te Haren aan de ^{oortje} Dordrechtseweg.
- b. de uitbreiding van een brood-, koek- en banketbakkerij door plaatsing van een heetwateroven in het perceel van H. Berends te Noordbarren;
- c. de uitbreiding van een timmerwerkplaats door plaatsing van een cirkelzaag en een vlakbank, te drijven door een electro-motor van 3 P.K. in het perceel van H. Boornma te Haren.
- d. het oprichten van een benzine-installatie met een ondergronds reservoir en bovengrondse aftapinrichting op het perceel van H. Kierwik te Haren, verleend aan de Sabafische Import-maatschappij te 's-Gravenhage.

Ingetrokken idem.

Geene.

Tentoonstellingen op het gebied van fabrieks- en ambachtsnijverheid.

Zijn niet gehouden.

- b. *Vervening*. Algemeene beschouwing over den toestand der veenderijen. Vijfjarige opgave (1931, 1936 enz.) van het getal arbeiders en zoo mogelijk van hunne werkloonen; de soorten van gegraven of getrokken turf; de kunstmatige bewerking van de turf; de stoom- of andere werktuigen, zoo die worden gebezigd.

In deze gemeente is uitsluitend laagveen aanwezig. Te Onnen baggeren diverse ingerekenen turf voor eigen gebruik, terwijl te Noordbarren, Horenschedijk en in de Westpolder te Haren turf wordt gebaggerd voor eigen gebruik en voor enkele andere ingerekenen der gemeente. Uitvoer naar andere plaatsen is van geringe betekenis.

- c. *Mijnwezen*. Steengroeven. Toestand, hoeveelheid gegraven steen in stère of wisse.

Steenkolenmijnen. Hoeveelheid gedolven kolen in kilogrammen of hectoliters, verkochte hoeveelheid in kilogrammen of hectoliters en opbrengst in guldens. Getal arbeiders en werkløonen. (Vijfjarig: 1931, 1936 enz.) Verleende concessiën.

- d. *Visscherij binnengaats op de Zuiderzee en buitengaats*. Aantal schepen tot de verschillende soorten van visscherij gebezigd.

Benaming, hoeveelheid, opbrengst en prijs van aangebrachte visch.

III. *Handel en scheepvaart*.

- a. *Binnenlandsche handel*. Markten (niet vermeld in het hoofdstuk XI: Landbouw en Veeteelt). Aangevoerde hoeveelheden en bestede prijzen. Toestand van den groot- en kleinhandel en van de winkelnering.

*Veemarkt gehouden te Baren
op 15 April 1929.
Aangevoerd werden:
42 koeien, 3 schapen en 2 lammeren.
Prijzen:
guste koeien   f 150.- - f 240.-
vroegmelke koeien   " 230.- - 280.-
pinken   " 100.- - 150.-
melkkoeien   niet aanwezig.*

- b. *Buitenlandsche handel*. Opgave der voornaamste in- en uitgevoerde handelsartikelen. Herkomst en bestemming der goederen. Hoeveelheid doorgevoerde en in de entrepôts geplaatste handelsartikelen.

- c. *Scheepvaart langs de rivieren, kanalen en vaarten*. Getal schepen, gevaren door de gemeente en door sluizen, aan de gemeente toebehoorende (op- en afvaart afzonderlijk). Opgave zoo mogelijk van den gezamenlijken tonneninhoud (op- en afvaart afzonderlijk).

d. *In- en uitklaringen.* Getal zeeschepen, tonneninhoud, herkomst en bestemming (in- en uitklaring afzonderlijk, met onderscheiding van de schepen onder Nederlandsche en die onder vreemde vlaggen).

e. *Werven en scheepsbouw.* Getal werven, schepen op stapel op 1 Januari van het jaar (soort en tonneninhoud). Schepen, *nieuw* aangebouwd gedurende het jaar (soort en tonneninhoud). Schepen op stapel op 31 December van het jaar (soort en tonneninhoud).

2 werven.

<u>Schepen op stapel den 1 Januari 1929:</u>	
2 lichterschepen samen	600 ton
1 sleepschip van	355 "
<hr/>	
<u>Te water gelaten in 1929:</u>	
25 lichterschepen samen	6070 ton
1 motorboot	340 ton
samen 6410 ton	
<hr/>	
<u>Schepen op stapel den 31 December 1929:</u>	
6 lichterschepen samen	1575 ton
1 motorboot	180 ton

f. Getal schepen van 10 tonnen en meer, in de gemeente tehuis behorende. (Vijfj. 1931, 1936 enz.)

g. *Reederijen, compacten, schippersgilden, zee-manscolleges* (Vijfjarig: 1931, 1936 enz.)

HOOFDSTUK XIII.

INRICHTINGEN IN VERBAND STAANDE MET DE UITVOERING VAN HANDEL EN ANDERE BEDRIJVEN.

a. *Middelen van vervoer te water.* Opmerkingen omtrent de stoombooten en schuitendiensten. Verleende en ingetrokken concessiën.

b. *Middelen van vervoer te lande.* Opmerkingen omtrent de diensten tot vervoer van reizigers en goederen, hetzij over de gewone, hetzij over de spoorwegen. Verleende en ingetrokken concessiën.

*Spoorweg en tramlijn.
Autodiensten.*

c. *Nederlandsche Bank.* Agentschap der banken en credietinrichtingen (naar soorten), verzekeringmaatschappijen (naar soorten), handelsagenten, makelaars, beurzen (naar soorten), (vijfjarig: 1931, 1936 enz.), geldmarkt en fondsenhandel.

*Coöp. Zoverenleenbank te Haren.
Rijkbank voor nederl. Handels- en
Landbouwbank te Haren.
makelaars: A. Horst te Haren
" : J. Bos te Haren
" : H. Jansen te Haren.*

d. *Posterijen, Telegraphie, Telephonie.*

*Hulp-post, telefoon en telegraaf-
kantoor te Haren.
Idem te Glimmen.*

e. *Commissiën voor het examineeren van varenslieden, voor landverhuizers, voor de Rijnvaart, enz.*

f. *Broodzetting.* Aanmerkingen over de werking en de grondslagen der broodzetting. Gehouden proefbakkerijen.

Haren, den *12 Juni* 1930

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

[Handwritten signature]

De *Secretaris*
~~Wethouder~~

[Handwritten signature]

[Large handwritten flourish]